

Fragmente din istoria sportului evreiesc din România

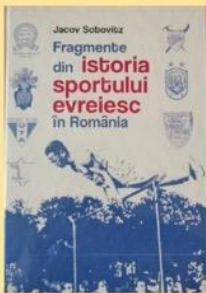
de **Jacov Sobovitz**

Comentariu de Getta Neumann

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMISOARA
FACULTATEA DE EDUCATIE FIZICA SI SPORT
FACULTATEA DE STIINTE POLITICE, FILOSOFIE SI
STIINTE ALE COMUNICARII
CENTRUL DE STUDII EVREIESTI SI ISRAELIENE

ORGANIZEAZA:
LUNI, 16 MAI 2022, ORA 11H30-12H50
AMFITEATRUL MARE

LANSAREA CARTII :
"FRAGMENTE DIN ISTORIA SPORTULUI
EVREIESC DIN ROMANIA »

AUTOR : DR. YACOV SOBOVITZ

LINK:
<https://e-uvf.webex.com/e-uvf/j.php?MID=dm15d9bbe6598cfe9a94204d19310c9c4b>

INVITATI:
Dr. Luciana FRIEDMANN
Geta NEUMANN
Prof. dr. Marcel TOLCEA

MODERATORI:
Prof. dr. Simona PETRACOVSCI
Prof. dr. Florin LOBONT

Am acceptat cu bucurie invitația să particip la lansarea din 16 mai 2022 la Universitatea de Vest, pentru că volumul care urma să fie prezentat studenților oferă o bogăție nemaipomenită de informații, rezultatul muncii de cercetare de o viață a lui Jacov Sobovitz. Mi-ar fi plăcut să fac elogiul cărții și pentru că l-am cunoscut pe Jacov acum câțiva ani și m-a cucerit prin însuflețirea și angajamentul lui în serviciul culturii evreiești în România. Nu a fost să fie, tehnologia ne-a trădat și comunicația nu a putut fi restabilită, dar prezentarea a avut loc fizic în amfiteatru la universitate, iar noi, cei rămași pe dinafara evenimentului timișorean, dar prezenți pe ecranele noastre, Jacov în Israel, Prof. Dr. Florin Lobonț în biroul său, am avut prilejul să discutăm despre ce proiecte vom realiza în viitor.

Cartea este o evocare a sportivilor evrei și a asociațiilor sportive evreiești, cu informații, documente și fotografii în cea mai mare parte inedite și care apar pentru prima oară într-o vedere de ansamblu asupra evreilor români în domeniul sportului. Pasionat de sport, autorul are o cunoaștere de insider a subiectului, ca spectator, dar și ca prieten al unor sportivi de elită, ca Angelica Rozeanu, multi-campioană la tenis de masă, sau Abraham Klein, ca arbitru

internațional de fotbal, o figură devenită legendară. Nici dimensiunea economică nu este neglijată. « Evreii au contribuit la dezvoltarea sportului în România în calitate de sportivi, dar în aceeași măsură și ca lideri, sponsori și arhitecți ai dezvoltării și construirii unor baze sportive », scrie autorul. Organizații și personalități au contribuit în mod determinant la promovarea sportului prin inițiativele lor și prin punerea la dispoziție a mijloacelor financiare necesare. Pe lângă consemnarea performanțelor sportive și a acțiunilor de susținere a vieții sportive, Sobovitz este conștient că se înscrie în efortul de combatere a stereotipului „evreu pipernicit, fizic fără putere”, citând pe unul din liderii mișcării sioniste, Max Nordau, care în anul 1900 a lansat ideea de *Muskeljudentum* – « iudaism musculos, athletic », în sprijinul idealului de evreu puternic și sănătos fizic, capabil să lucreze pământul și să-l apere. Pe atunci era tipul ideal de care era nevoie pentru a înființa statul evreu, dar rămâne un ideal universal formulat în antichitate și care s-a perpetuat până în prezent, conform dictonului *mens sana in corpore sano*.

Politehnica Timișoara în tricouri cu dungi verticale

Politehnica Timișoara - Kadima - 1923

Pitea, Iașinski, Neamțu, Roșca, Moșoiu, Sepi I, Scaletchi, Guga II, T. Chiroiu, Hockl, Vancu

Elek Bleyer, al doilea din stânga, jucător în echipa Kadima

Capitolul despre Timișoara strălucește prin performanțe mai cu seamă în perioadele de glorie ale sportului timișorean în ramurile fotbal, înot și șah, la care sportivi evrei au participat din plin. Fascinant pentru mine este cum unele nume și evenimente găsesc ecou în prezent. De exemplu, clubul evreiesc Kadima (« Înainte » în ebraică), înființat în 1921, avea o echipă de fotbal care a jucat la nivel districtual. În fotografia de pe p. 160, vedem două echipe de fotbal, Politehnica, fondată tot în 1921, cu tricouri cu dungi alb-albastre, și Kadima, în alb.

La centenarul Poli din decembrie anul trecut s-a afișat această poză pe un panou enorm la evenimente de aniversare și pe rețelele sociale. Descendenții unuia din jucători au putut astfel să-l indentifice pe Elek Bleyer, un bun jucător de fotbal și un excelent tenisman, al doilea din stânga, în alb. Fratele lui Elek, Gheorghe Bleyer, a fost arhitect, autorul planurilor pentru clădirea Casa cu Fete, la colț bd. Loga cu Michelangelo. Ginerele lui Elek a fost matematicianul Gheorghe Eckstein, care a fost cadru universitar la Universitatea de Vest, iar nepotul lui, matematicianul Andrei Eckstein, predă la Universitatea Politehnica. Aducând trecutul în prezent, descoperim rădăcini, ramificații, îmbogățim prezentul.

Festivitate la centenarul Politehnica, decembrie 2021. In centru, afișul cu fotografia Politehnica – Kadima. Foto: Sebastian Tătaru

Clubul ILSA este un reper în istoria sportului timișorean. Cine a înființat și promovat acest club? Întreprinderea Industria Lânii Societate de Acțiuni, una dintre cele mai mari fabrici în Monarhia Austro-Ungară, apoi în România, a fost constituită în anul 1906, iar din 1910 s-a extins spectaculos odată cu numirea directorului Rudolf Totis, delegat de firma Ignatz

Deutsch și Fiul. Direcția fabricii s-a distins prin oferta de asistență socială (grădiniță, creșă pentru copiii angajaților și altele) și accesul la diverse activități sportive pentru angajați. Un teren a fost pus la dispoziție pentru activități atletice. Pe malurile râului Bega s-a amenajat un centru al clubului de canotaj, iar la începutul anilor 1930 s-a inaugurat bazinul de înot. O asemenea politică de protecție și promovare a angajaților ar putea fi un model pentru întreprinderile de astăzi.

Sunt convinsă că subiectul evreii și sportul la Timișoara ar fi unul extrem de interesant pentru o lucrare academică. Informațiile din cartea domnului Sobovitz ar putea fi aprofundate și lărgite. De exemplu, povestea tragică a doi sportivi originari din Timișoara, Yosef (Iosif) Gutfreund și Andrei Spitzer, care au făcut parte din delegația israeliană la Jocurile Olimpice de la München din 1972. Organizația teroristă palestiniană Septembrie Negru, a comis un atentat mârșav în care 11 sportivi israelieni au fost uciși, printre care Spitzer și Gutfreund. Sobovitz îi amintește, dar e imposibil să detaliez într-o carte care acoperă o temă atât de cuprinzătoare. În schimb, într-o lucrare concentrată pe Timișoara se pot elabora unele frânturi de istorie prețioase. Gutfreund a fost elev la Liceul Israelit din Timișoara, apoi a studiat medicină veterinară timp de câteva semestre la Facultatea de Medicină Timișoara. A emigrat în Israel, unde a devenit arbitru de lupte. Jocurile Olimpice de la München 1972 au fost a treia olimpiadă la care a participat. În zorii zilei de 5 septembrie 1972, Gutfreund a auzit zgomote la ușa unității de cazare a echipei israeliene. Întrezărind oameni mascați și înarmați, s-a proptit în ușă cu toată greutatea, strigând colegilor lui să fugă. Cele câteva secunde în care a reușit să-i oprească pe cei opt teroriști să pătrundă în încăperea au salvat doi colegi care au reușit să fugă. Gutfreund a fost luat ostatec și executat de teroriști. Andrei Spitzer a fost maestru de scrimă și antrenorul echipei Israelului. În timpul Jocurilor Olimpice, a trebuit să se absenteze pentru două zile din satul olimpic, pentru că fetița lui nou-născută a fost ospitalizată în Olanda, soția lui fiind la familia ei olandeză. S-a grăbit să se întoarcă în satul Olimpic. A ajuns la miezul nopții, noaptea atacului terorist...

Aflăm multe despre jucătorii evrei care au jucat la nivel național. E interesant de știut că evenimente care au marcat începuturile fotbalului timișorean sunt legate de numele inginerului Arnold Jakobi, director al Atelierelor Căilor Ferate. În anul 1910, din inițiativa lui Jakobi, s-a format societatea sportivă *Kinizsi Sport Egyesület*, care a generat echipa *Kinizsi*, după 1918, Chinezul. Echipa a câștigat Campionatul de Război al Ungariei de Sud în 1918 și multe alte titluri. Primul stadion de fotbal în Timișoara s-a construit la inițiativa și îndrumarea lui Jakobi, în spatele Gării Timișoara Nord, inaugurat pe 12 octombrie 1913, cunoscută mai târziu sub numele de Stadionul „Banatul”, apoi C.F.R. (Căile Ferate Române).

Și câte și mai câte ar fi de relatat despre cluburi, echipe, sportivi, cronicari de sport, ziare, donatori și altele ! Este pasionant să scuturi praful uitării și să transmiți generației prezente și viitoare moștenirea trecutului. Cartea lui Jacov Sobovitz este un tezaur de informații care ar putea stimula și genera idei și noi cercetări ai trecutului sportiv timișorean cu accent pe aportul sportivilor evrei.

Sursa foto: Sărbătoare completă: Ultrașii Politehnicii au celebrat pe propriul „rit” Centenarul alb-violet, de Marius Popescu

<https://www.pressalert.ro/2021/12/sarbatoare-completa-ultrasii-politehnicii-au-sarbatorit-pe-propriul-rit-centenarul-alb-violet-foto-video/>